

ਇਸੁ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਕੋਈ ਜਾਗਤੁ ਰਹੈ

ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਨਾ ੧੮੨ ਤੇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ।

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ 'ਰਹਾਉ' ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਾਰ, central idea ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪਦੇ ਉਸੇ ਸਾਰ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਦੋ 'ਰਹਾਉ' ਦੇ ਪਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਪਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿਧਾਂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ 'ਰਹਾਉ' ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਅੰਤਮ, final ਹੱਲ ਹੈ। ਕਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਤੋਂ ਵਧ 'ਰਹਾਉ' ਦੇ ਪਦੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਵੀ ਇਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਗਾਉਣ ਲਗਿਆਂ ਪਹਿਲਾ 'ਰਹਾਉ' ਸਥਾਈ ਬਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਗਲੇ 'ਰਹਾਉ' ਤਕ ਪੁਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜਾ 'ਰਹਾਉ' ਸਥਾਈ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਗਾਇਨ ਕਰੀਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਇਨ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਹੈ।

ਨੈਨਹੁ ਨੀਦ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਵਿਕਾਰ ॥ ਸ੍ਰਵਣ ਸੋਏ ਸੁਣਿ ਨਿੰਦ ਵੀਚਾਰ ॥

ਰਸਨਾ ਸੋਈ ਲੇਭਿ ਮੀਠੈ ਸਾਦਿ ॥ ਮਨੁ ਸੋਇਆ ਮਾਇਆ ਬਿਸਮਾਦਿ ॥੧॥

- - ਨੈਣਾਂ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਰਾਏ ਹੱਕ ਪਰਾਏ ਧਨ ਤੇ ਪਰਾਏ ਰੂਪ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰਖਣ ਦੀ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਨੀਂਦ ਛਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵੱਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੰਨਾਂ ਤੇ ਨਿੰਦਾ ਸੁਣਨ ਦੇ ਸੁਆਦ ਰੂਪੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਨੀਂਦ ਛਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਨੀਂਦ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਮ ਲਖਸ਼ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੰਦੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਾਏ ਧਨ, ਪਰ ਨਾਰੀ, ਪਰਾਈ ਨਿੰਦਾ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾਣ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਇਆ ਮਨੁਖ ਦੁਖ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ - 'ਪਰ ਧਨ ਪਰ ਨਾਰੀ ਰਤੁ ਨਿੰਦਾ ਬਿਖੁ ਖਾਈ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ॥', ਪੰਨਾ ੧੨੫੫.

- - ਸਾਡੀ ਜਿਹਬਾ ਮਿਠੇ ਸੁਆਦ ਭਰਪੂਰ ਚਸਕਿਆਂ ਦੇ ਲਭ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਸੁਤੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ, ਮਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਚਸਕਿਆਂ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਲਿਪਟਿਆ ਬੇਖ਼ਬਰ ਸੁਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਇੰਦਰਿਆਂ ਦਾ।

ਨੀਂਦ ਛਾਉਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਵਖ ਵਖ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਥਲੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਖੁੰਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਬੜੇ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜੇ ਇੰਦਰਿਆਂ ਦੇ ਵਸ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇ ਕੇ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਮਿਰਗ ਨੂੰ ਕੰਨ ਰਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫ਼ੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੀਨ ਸੁਆਦ ਦੇ ਚਸਕੇ ਕਰ ਕੇ ਕੰਡੇ ਨਾਲ ਲਗੇ ਭੋਜਨ ਦਾ ਸੁਆਦ ਲੈਂਦੀ, ਫ਼ਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਉਰਾ ਸੁਗੰਧੀ ਦੇ ਰਸ ਕਰ ਕੇ ਕਉਲ ਫੁਲ ਵਿਚ ਕੈਦ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਗੁਆ ਬਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਤੰਗਾ ਵੇਖਣ ਦੇ ਰਸ ਕਰ ਕੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਲੌਅ ਵੇਖਦਾ ਵੇਖਦਾ ਸੜ ਮਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਥੀ ਕਾਮ ਇੰਦ੍ਰੀ ਦੇ ਸੁਆਦ ਵਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਹਥਨੀ ਦੇ ਕਲਬੂਤ ਨੂੰ ਹਥਣੀ ਸਮਝ, ਉਸ ਵਲ ਦੌੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਹ ਵਿਚ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਦੇ ਹੋਏ ਖੱਡੇ ਵਿਚ ਡਿਗ ਕੇ ਕੈਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਇਕ ਇੰਦਰੀ ਦੇ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਪੰਜੇ ਜੀਵ ਫ਼ਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁਖ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਪੰਜੇ ਵਿਕਾਰ ਅਸਾਧ ਹਨ, ਲਾ-ਇਲਾਜ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ

ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ - 'ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨ ਕ੍ਰਿੰਗ ਪਤੰਗ ਕੁੰਚਰ ਏਕ ਦੋਖ ਬਿਨਾਸ॥ ਪੰਚ ਦੋਖ ਅਸਾਧ ਜਾ ਮਹਿ ਤਾ ਕੀ ਕੇਤਕ ਆਸ॥', ਪੰਨਾ ੪੮੬.

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁਖ ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ, ਮਿਠੇ ਸੁਆਦਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਚਸਕਿਆਂ, ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ ਆਦਿ ਇੰਦ੍ਰਿਆਵੀ ਚਸਕਿਆਂ ਵਿਚ ਫੁਸਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਪਲ ਉਮਰ ਘਟਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਮਿਠੇ ਚਸਕਿਆਂ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਧੰਧਿਆਂ ਦੇ ਲੋਭ ਦੀ ਦੁਰਗੰਧ ਵਿਚ ਫੁਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਜਦੋਂ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਗੋੜ ਦੀ ਭਵਾਟੜੀ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੇ ਗੋੜ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ - 'ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਤ ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਬਿਹਾਵੈ ਪਲੁ ਖਿਨੁ ਛੀਜੈ ਅਰਜਾਏ॥ ਜੈਸੇ ਮੀਠੈ ਸਾਦਿ ਲੋਭਾਏ ਝੂਠ ਧੰਧਿ ਦੁਰਗਾਏ॥ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਅਰੁ ਲੋਭ ਮੋਹ ਇਹ ਇੰਦ੍ਰੀ ਰਸਿ ਲਪਟਾਏ॥ ਦੀਈ ਭਵਾਰੀ ਪੁਰਖਿ ਬਿਧਾਤੈ ਬਹੁਰਿ ਬਹੁਰਿ ਜਨਮਾਏ॥', ਪੰਨਾ ੪੦੩.

ਇਸੁ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਕੋਈ ਜਾਗਤੁ ਰਹੈ ॥ ਸਾਬਤੁ ਵਸਤੁ ਓਹੁ ਅਪਨੀ ਲਹੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

- - ਇਸ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਘਰ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਮਨੁਖਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲਖਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿ ਕੇ, ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹੇ, ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਜਾਗਦਾ ਰਹੇ, ਉਹੀ ਮਨੁਖ ਆਪਣੀ, ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕੀਤੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਦੀ ਸਾਬਤ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।੧।ਰਹਾਉ।

ਵਰਨਾ ਆਪਣਾ ਮੂਲ, ਜਿਸ ਕਮਾਈ ਦਾ ਸਦਕਾ ਮਨੁਖਾ ਦੇਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਗੁਆ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪਏਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਦਾ ਲਾਹਾ ਖਟ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਮ ਵਿਹੁਣੇ, ਵਿਕਾਰੀ ਮਨੁਖ, ਜੋ ਮਨਮੁਖ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਵੀ ਗੁਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - 'ਗੁਰਮੁਖਿ ਲਾਹਾ ਲੈ ਗਏ ਮਨਮੁਖ ਚਲੇ ਮੂਲੁ ਗਵਾਇ ਜੀਉ॥', ਪੰਨਾ ੭੪.

ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਜੁਗ ਵਿਚ ਵਾਹਗੁਰੂ ਦੇ ਭਗਤ, ਸੰਤ ਹੀ ਭਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰਸ ਭਰੇ ਜੱਸ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਭਗਤ, ਸੰਤ ਹੀ ਸਦਾ ਜਾਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਦੇ, ਕਿਸੇ ਜੁਗ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਸੁਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੇ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਜੁਗ ਵਿਚ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਪਰੋਸ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੰਝ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤਿ ਨੂੰ ਤਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ - 'ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਸੰਤ ਭਲੇ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੇ॥ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਹਿ ਰਸਨ ਰਸੇਰੇ॥..ਓਇ ਜਾਗਤ ਰਹਹਿ ਨ ਸੂਤੇ ਦੀਸਹਿ॥ ਸੰਗਤਿ ਕੁਲ ਤਾਰੇ ਸਾਚੁ ਪਰੀਸਹਿ॥', ਪੰਨਾ ੧੦੨੫.

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਮਾਇਆ, ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ, ਗੁਰਮੰਤਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹੀ, ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲਖਸ਼, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਮੈ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - 'ਜਾਗਤ ਰਹੇ ਤਿਨੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ ਸਬਦੇ ਹਉਮੈ ਮਾਰੀ॥', ਪੰਨਾ ੫੯੯. ਅਗੋਂ ਹੋਰ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕੋ ਸਚਾ ਗੁਰੂ ਹੀ ਜਾਗਦਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਮੋਹ ਆਦਿ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਸੁਤੀ ਪਈ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਚੇ ਨਾਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਜਾਗਦੇ ਹਨ - 'ਇਕੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਾਗਤਾ ਹੋਰੁ ਜਗੁ ਸੂਤਾ ਮੋਹਿ ਪਿਆਸਿ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਨਿ ਜਾਗੰਨਿ ਸੇ ਜੋ ਰਤੇ ਸਚਿ ਨਾਮਿ ਗੁਣਤਾਸਿ॥', ਪੰਨਾ ੫੯੨. ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੋਰ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਲੋਕ, ਮਾਇਆ, ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹਨ, ਉਹ ਜੀਵਨ ਲਖਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ

ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਸੁਤੇ ਪਏ ਹਨ ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਗਤ ਹੀ ਇਸ ਨੀਂਦਰ ਤੋਂ ਜਾਗਦੇ ਹੋਏ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ - 'ਸੋਇ ਰਹੇ ਮਾਇਆ ਮਦ ਮਾਤੇ॥ ਜਾਗਤ ਭਗਤ ਸਿਮਰਤ ਹਰਿ ਰਾਤੇ॥', ਪੰਨਾ ੩੮੮.

**ਸਗਲ ਸਹੇਲੀ ਅਪਨੈ ਰਸ ਮਾਤੀ ॥ ਗਿਰੁ ਅਪੁਨੇ ਕੀ ਖਬਰਿ ਨ ਜਾਤੀ ॥
ਮੁਸਨਹਾਰ ਪੰਚ ਬਟਵਾਰੇ ॥ ਸੁਨੇ ਨਗਰਿ ਪਰੇ ਠਗਹਾਰੇ ॥੨॥**

- - ਸਭ ਮਿਲਣ-ਗਿਲਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮਾਇਕ ਰਸ ਵਿਚ ਮਦ-ਮਸਤ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਖਬਰ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਜੀਵ ਇਸਤਰੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਸੁਤੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਤੇ, ਭਾਵ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰਾਤ ਮੁਕ ਜਾਣ ਤੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ - 'ਸੋਇ ਰਹੀ ਪ੍ਰਭ ਖਬਰਿ ਨ ਜਾਨੀ॥ ਭੇਰੁ ਭਇਆ ਬਹੁਰਿ ਪਛਤਾਨੀ॥', ਪੰਨਾ ੩੮੯.

- - ਨਾਮ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਤੋਂ ਖ਼ਾਲੀ, ਸੁੰਢੇ ਪਏ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਨਗਰ ਨੂੰ, ਪੰਜੇ ਵਿਕਾਰ, ਧਾੜਵੀ ਡਾਕੂਆਂ ਵਾਂਗ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਕੇ ਲੁਟ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।੨।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਸੁੰਢਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਜੀਵ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਖਪ ਖਪ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - 'ਤਿਨ ਸੁੰਢੀ ਦੇਹ ਫਿਰਹਿ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਓਇ ਖਪਿ ਖਪਿ ਮੁਏ ਕਰਾਂਝਾ॥', ਪੰਨਾ ੬੯੭. ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਨਾਮ ਤੋਂ ਸਖਣੇ ਮੁਖ ਸੁੰਢੇ ਹਨ - 'ਨਾਮ ਬਿਹੂਨ ਸੁਨੇ ਸੇ ਮੁਖਾ॥', ਪੰਨਾ ੧੯੨.

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਥੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਨਹੀਂ, ਉਥੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਘਰ ਸੁੰਢਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਭੂਤਨੇ - 'ਕਬੀਰ ਜਾ ਘਰਿ ਸਾਧ ਨ ਸੇਵੀਅਹਿ ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਨਾਹਿ॥ ਤੇ ਘਰ ਮਰਹਟ ਸਾਰਖੇ ਭੂਤ ਬਸਹਿ ਤਿਨ ਮਾਹਿ॥', ਪੰਨਾ ੧੩੬੪.

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਡਾਕੂ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰ ਅਠੇ ਪਹਿਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਰਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ - 'ਆਠ ਪਹਰ ਸੰਗੀ ਬਟਵਾਰੇ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭਿ ਲਏ ਨਿਵਾਰੇ॥', ਪੰਨਾ ੧੮੬.

**ਉਨ ਤੇ ਰਾਖੇ ਬਾਪੁ ਨ ਮਾਈ ॥ ਉਨ ਤੇ ਰਾਖੇ ਮੀਤੁ ਨ ਭਾਈ ॥
ਦਰਬਿ ਸਿਆਣਪ ਨਾ ਓਇ ਰਹਤੇ ॥ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਓਇ ਦੁਸਟ ਵਸਿ ਹੋਤੇ ॥੩॥**

- - ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾੜਵੀ ਡਾਕੂਆਂ, ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਵੀ ਸਾਡੀ ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਕੋਈ ਭਰਾ ਮਿਤਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਆਦਿ ਸਭ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਇਸੇ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਗ਼ਲਤਾਨ ਹੈ - 'ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਸਭੁ ਹੇਤੁ ਹੈ ਹੇਤੇ ਪਲਚਾਈ ਰਾਮ॥', ਪੰਨਾ ੫੭੧. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁਖ ਦਾ ਕੋਈ ਸਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹੇ ਭਾਈ ! ਮਾਤਾ, ਪਿਤਾ, ਪੁਤਰ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ - 'ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਤੇਰੇ ਕੇ ਨ ਸਹਾਈ॥ ਕਾਂ ਕੀ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਕੇ ਕਾਹੂ ਕੇ ਭਾਈ॥', ਪੰਨਾ ੧੨੩੧.

- - ਇਹ ਡਾਕੂ, ਪੰਜੇ ਵਿਕਾਰ, ਕਿਸੇ ਧਨ ਸੰਪਦਾ ਨਾਲ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ,

ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਸ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਵਰਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਇਹ ਦੁਸ਼ਟ ਵਿਕਾਰ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਕੀਤਿਆਂ ਹੀ ਵਸ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।੩।

ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਮਨ, ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਨ
ਦੌਲਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਜਦਾ - 'ਬਹੁਤੁ ਦਰਬੁ ਕਰਿ ਮਨੁ ਨ ਅਘਾਨਾ॥', ਪੰਨਾ ੧੭੯.
ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਵਰਤਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ 'ਜਪੁ' ਬਾਣੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ
ਕਿ ਲਖਾਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਵਰਤ ਕੇ ਵੀ ਸਚਿਆਰ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆਂ ਜਾ ਸਕਦਾ - 'ਸਹਸ
ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹਿ ਤ ਇਕ ਨ ਚਲੈ ਨਾਲਿ॥', ਪੰਨਾ ੧. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ
ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਬਹੁਤੀ ਸਿਆਣਪ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਸ ਅਧੀਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਕਰਮ ਕਮਾਉਣ ਨਾਲ ਲੋਭ ਮੋਹ ਆਦਿ ਵਿਕਾਰ ਹੀ ਵਿਆਪਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਹਉਮੈ ਕਰ
ਕੇ ਜਨਮ ਮਰਣ ਦਾ ਗੇੜ ਕਦੇ ਮੁਕਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ - 'ਬਹੁਤੁ ਸਿਆਣਪ ਹਉਮੈ ਮੇਰੀ॥ ਬਹੁ
ਕਰਮ ਕਮਾਵਹਿ ਲੋਭਿ ਮੋਹਿ ਵਿਆਪੇ ਹਉਮੈ ਕਦੇ ਨ ਚੁਕੈ ਫੇਰੀ॥', ਪੰਨਾ ੧੨੫੧.

ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਣ, ਤੁਠ ਪੈਣ ਨਾਲ ਪੰਜੇ
ਵਿਕਾਰ ਵਸ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਈ ਨਾਮ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ
ਸਿੰਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ - 'ਸੰਤ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨ ਆਏ ਵਸਿ ਪੰਚਾ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਲੈ ਸੰਚਾ॥', ਪੰਨਾ
੧੮੯. ਹੋਰ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਧੂ ਜਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਭਵਜਲ
ਸਾਗਰ ਤਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਸਾਕਤਾਂ, ਨਿੰਦਕਾਂ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ, ਪ੍ਰਭੂ, ਇਕ ਖਿੰਨ
ਵਿਚ ਹੀ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ - 'ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ਭਵਜਲੁ ਤਾਰਿਅਨੁ॥ ਸਾਕਤ ਨਿੰਦਕ
ਦੁਸਟ ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਬਿਦਾਰਿਅਨੁ॥', ਪੰਨਾ ੫੧੭. ਜਦੋਂ ਪੰਜੇ ਵਿਕਾਰ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ
ਸਦਕਾ ਭਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਨਾਮ ਦੀ ਪੁੰਜੀ ਸਾਬਤ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਵੀ
ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਘਰ ਸੋਭਾ ਸਹਿਤ ਪਹੁੰਚ ਜਾਈਦਾ ਹੈ - 'ਪੰਚ ਚੋਰ ਆਗੈ ਭਰੇ
ਜਬ ਸਾਧ ਸੰਗੇਤ॥ ਪੁੰਜੀ ਸਾਬਤੁ ਘਣੈ ਲਾਭੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਸੋਭਾ ਸੇਤ॥', ਪੰਨਾ ੮੧੦.

**ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੋਹਿ ਸਾਰੰਗਪਾਣਿ ॥ ਸੰਤਨ ਧੂਰਿ ਸਰਬ ਨਿਧਾਨ ॥
ਸਾਬਤੁ ਪੁੰਜੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ॥ ਨਾਨਕੁ ਜਾਗੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੈ ਰੰਗਿ ॥੪॥**

- - ਹੇ ਸਾਰੰਗਪਾਣਿ ! ਹੇ ਸਾਰੰਗ ਪਪੀਰੇ ਦੀ ਸਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ, ਕਿਰਪਾ ਜਲ ! ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ !
ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਮੈਨੂੰ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਦੇ ਦਿਉ ਜੋ ਸੰਪੂਰਨ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਹੈ - 'ਸੰਤਾ ਸੰਗਿ ਨਿਧਾਨੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਚਾਖੀਐ॥', ਪੰਨਾ ੯੧. ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ
ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪੂਰਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਦਾ
ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਕਰਮਾਂ, ਭਾਗਾਂ, ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਧੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ
ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - 'ਸੰਤ ਕਾ ਦਰਸੁ ਪੂਰਨ ਇਸਨਾਨੁ॥ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਜਪੀਐ ਨਾਮੁ॥.. ਕਹੁ
ਨਾਨਕ ਜਾ ਕਾ ਪੂਰਾ ਕਰਮ॥ ਤਿਸੁ ਭੇਟੇ ਸਾਧੂ ਕੇ ਚਰਨ॥', ਪੰਨਾ ੧੮੯. ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਨਾਲ, ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਨਾਲ, ਮਨੁਖ ਦਾ ਮਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤ
ਸਲਾਹ ਵਿਚ, ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ - 'ਸੰਤਹ ਸੰਗੁ ਸੰਤ ਸੰਭਾਖਨੁ ਹਰਿ
ਕੀਰਤਨਿ ਮਨੁ ਜਾਗੈ॥', ਪੰਨਾ ੬੭੪. ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ
ਦੀ ਪੁੰਜੀ ਸੌਂਪੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ ਦੇ ਸੰਸੇ, ਧੋਖੇ ਮਿਟ ਗਏ। ਫ਼ਿਰ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਕੀ ਪੇਸ਼ ਚਲੇ,
ਜਦੋਂ ਇੰਝ ਸਭ ਲੇਖੇ ਫ਼ਟ ਗਏ, ਮੁਕ ਗਏ - 'ਸੰਤਨ ਮੋ ਕਉ ਪੁੰਜੀ ਸਉਪੀ ਤਉ ਉਤਰਿਆ
ਮਨ ਕਾ ਧੋਖਾ॥ ਧਰਮ ਰਾਇ ਅਬ ਕਹਾ ਕਰੈਗੋ ਜਉ ਫਾਟਿਓ ਸਗਲੋ ਲੇਖਾ॥', ਪੰਨਾ ੬੧੪.

- - ਸਚੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰਣ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨੁਖ ਦੀ ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਅਤੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸਾਬਤ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁਖ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸਦਾ ਜਾਗ੍ਰਤ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰ ਪੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।੪।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਮਨੁਖ ਅਜਿਹਾ ਨਾਮ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁਖ ਦੀ ਕੀਤੀ ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ/ਭਗਤੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਸਾਬਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਮਾਂ ਦਾ ਫ਼ਾਹਾ, ਆਵਾਗਮਨ ਦਾ ਚਕਰ ਮੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - 'ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਣਜੁ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ॥ ਪੂੰਜੀ ਸਾਬਤੁ ਰਾਸਿ ਸਲਾਮਤਿ ਚੂਕਾ ਜਮ ਕਾ ਫਾਹਾ ਹੇ॥', ਪੰਨਾ ੧੦੩੨.

ਸੋ ਜਾਰੈ ਜਿਸੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕਿਰਪਾਲੁ ॥

ਇਹ ਪੂੰਜੀ ਸਾਬਤੁ ਧਨੁ ਮਾਲੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ਦੂਜਾ ॥੨੦॥੮੯॥

- - ਇਹ ਰਹਾਉ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਰਹਾਉ ਦੇ ਪਦੇ ਵਿਚਲੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹਲ ਹੈ। ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਪਰ ਦਿਤਾ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ, ਘਾਲਣਾ ਉਹੀ ਮਨੁਖ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਕਿਰਪਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੀ ਹੀ ਸਾਰੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਪੂੰਜੀ, ਧਨ ਦੌਲਤ ਸਾਬਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।੧।ਰਹਾਉ ਦੂਜਾ।੨੦।੮੯।

ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਵਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹਥ ਹੀ ਸਭ ਵਡਿਆਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ - 'ਵਡੇ ਹਥਿ ਵਡਿਆਈਆ ਜੈ ਭਾਵੈ ਤੈ ਦੇਇ॥', ਪੰਨਾ ੫੩ ਅਤੇ - 'ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਹਾਥਿ ਵਡਾਈਆ ਭਾਈ ਜੈ ਭਾਵੈ ਤੈ ਦੇਇ॥', ਪੰਨਾ ੬੩੭. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁਖ ਤਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ, ਹਉਮੈ ਆਦਿ ਦੇ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਭੁਲਿਆ, ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ - 'ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਲਏ ਮਿਲਾਇ॥', ਪੰਨਾ ੩੫. ਹੋਰ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਮਨੁਖ ਤੋਂ ਘਾਲਣਾ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜਾਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪੇ ਮਿਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ - 'ਆਪੇ ਪੀਸੈ ਆਪੇ ਘਸੈ ਆਪੇ ਹੀ ਲਾਇ ਲਏਇ॥ ਇਹੁ ਪਿਰਮੁ ਪਿਆਲਾ ਖਸਮ ਕਾ ਜੈ ਭਾਵੈ ਤੈ ਦੇਇ॥', ਪੰਨਾ ੯੪੭.